

Lausunto

21.12.2023

VN/26656/2022
VN/26656/2022-TEM-15

Ulkoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja laiksi rikoslain 46 luvun muuttamisesta

Ulkoministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja laiksi rikoslain 46 luvun muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta. Samalla kumottaisiin nykyinen laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta.

Lausuntonaan työ- ja elinkeinoministeriö toteaa seuraavaa:

Yleisiä huomioita

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää säädösehdotusta kannatettavaa. Ministeriö pitää perusteltuna esitystä nykyisen kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain kumoamisesta ja että säädettäisiin uusi laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta. Uudella lailla selkiytetään lain rakennetta ja otetaan huomioon nopeasti muuttuva turvallisuusympäristö kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnassa ja kansainvälisessä vientivalvontaa koskevassa yhteistyössä myös kansallinen kokonaisturvallisuus huomioiden.

Suhde muuhun lainsäädäntöön

(ehdotuksen 1 luku, Yleiset säännökset, 3 §)

Avaruustoimintalaki

Lakiesityksen luonnoksessa ehdotetun 3 §:n osalta ("Suhde muuhun lainsäädäntöön") työ- ja elinkeinoministeriö huomioi avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018, avaruustoimintalaki, ATL) ja vientivalvonnan välisiä yhtymäkohtia. Avaruustoimintalain mukaisia luvanvaraisia toimintoja ovat avaruustoiminta sekä tietyt kynnyksarvot ylittävä satelliittikaukokartoitus. Molemmissa luvan myöntämisen edellytyksenä on se, että toiminta ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Lisäksi avaruustoimintaluvan myöntämi-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

sen edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja esittää selvityksen voimassa olevien vientivalvontasäännösten noudattamisesta (ATL 5.2,8 §). Avaruustoimintalaissa on myös nimenomainen kieltö, että laissa tarkoitettua kaukokartoitusdataa ei saa luovuttaa sotilaalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön (ATL 11d.2 §). Avaruustoimintalain 17 §:n (97/2023) mukaisesti lupaprosesseissa pyydetään lausuntoa mm. ulkoministeriöltä, joka voi asiantuntemuksensa nojalla lausua huomionsa myös vientivalvonnan näkökulmasta.

Ydinenergialaki ja –asetus

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa huomioitavaksi pykälätasolla, että ydinenergialaissa ja –asetuksessa säädetään ydinalan tuotteiden viennin, siirron, välityksen sekä kauttakuljetuksen valvonnasta ja valvontamenettelyistä.

Viranomaiset

(1 luku, Yleiset säännökset, 4 §)

Ehdotetun 4 §:n osalta työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että Säteilyturvakeskus on ydinenergialain ja -asetuksen mukaisesti lupaviranomainen mm. malmien, ydinaineiden ja -jätteiden tuontien, vientien ja kauttakuljetuksien valvonnassa. Työ- ja elinkeinoministeriö painottaa johdonmukaisen sääntelyn ja käytänteiden tärkeyttä tehtäessä eri viranomaisten toimesta lupaviranomais- ja valvontatoimia.

Kansallinen valvontaluettelo

(2 luku, Luvat ja toiminnanharjoittajan velvollisuudet, 7 §)

Lakiehdotuksen 7 §:ään ehdotetaan säännöstä kansallisesta valvontaluettelosta. Tämä listaus tukee suoraan myös työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluvaa ulkomaalaisten yritysostojen seurantaa ja ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012, yritysostolaki) soveltamisalaa. Yritysostolain 4 §:n pakollisen etukäteisen vahvistuksen kohteina ovat myös kaksikäyttötuotteita tuottavat tai toiminnassaan käyttävät yritykset, jotka lain määritelmien mukaan katsotaan puolustus-teollisuusyrityksiksi. Yritysostolain uudistaminen sisältyy nykyiseen hallitusohjelmaan ja lakia uudistettaessa otetaan huomioon myös EU:n ja kansallinen kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskeva viimeisin lainsäädäntö.

Lain 2 luvun 6 §:n 4 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan ulkoministeriö voi määrätä unionin valvontaluetteloon sisällyttämättömän kaksikäyttötuotteen viennin luvanvaraiseksi, mikäli tuote on tai on mahdollisesti tarkoitettu kokonaan tai osittain käyttöön, joka merkittävästi vaarantaa Suomen kansallista turvallisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitetyn uuden säännöksen sisällyttämistä lakiin kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi.

Lupaharkinta ja ehtojen asettaminen

(2 luku, Luvat ja toiminnanharjoittajan velvollisuudet, 10 §)

Ehdotuksen 10 §:n 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan ulkoministeriö voisi lupaa koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka ovat tarpeen luvan myöntämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa lakiin ehdotettua säännöstä ehtojen asettamisesta. Tällä joustavoitetaan lainsäädännön soveltamista ja pystytään varmistamaan vientivalvontaa koskevissa päätöksissä mm. kieltopäätöksen sijaan luvan myöntäminen ehtoja asettamalla ja varmistamalla esim. käytettävä toimitusreitti loppukäyttäjälle.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää ulkoministeriön arvioitavaksi tulisiko ko. säännöstä vielä täydentää ehtojen noudattamisen valvonnan toteuttamisen osalta ja tulisiko valvontatoimivaltuuksista säätää lain tasolla. Esimerkiksi ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012) 5 b §:n mukaan ehtojen noudattamisen valvonnasta vastaa asiassa toimivaltainen viranomainen, mutta valvonta toteutetaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Asian tutkimatta jättäminen ja raukeaminen

(2 luku, Luvat ja toiminnanharjoittajan velvollisuudet, 13 §)

Ehdotetussa 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän hakemuksen johdosta vireille tulleen asian tutkimatta jättämisestä ja raukeamisesta. Voimassa olevassa laissa tai hallintolaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, milloin asia voidaan jättää tutkimatta tai milloin asia raukeaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa ko. lain käytännön soveltamisen kannalta keskeisen säännöksen ottamista lakiin. Mikäli asian tutkimiselle ei ole oikeudellisia edellytyksiä, asianosainen saa kuitenkin oikeusvarmuutensa kannalta tärkeän ulkoministeriön kannan ja päätöksen asiaan.

Tiedon luovuttaminen viranomaisten välillä

(3 luku Toimivaltuudet lupaharkinnassa ja valvonnassa, 14 §)

Ehdotetussa 14 §:ssä ehdotetaan säädettävän viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta. Tiedonsaantioikeudella on keskeinen merkitys vientivalvontaviranomaisen toiminnassa.

Pykälän 2 momentin mukaan puolustusministeriöllä, Puolustusvoimilla, Poliisihallituksella, suojelupoliisilla, keskusrikospoliisilla, Maahanmuuttovirastolla, Rajavartiolaitoksella, työ- ja elinkeinoministeriöllä sekä Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkoministeriölle ja Tullille 1 momentissa tarkoitetut tiedot, jotka ovat välttämättömiä ulkoministeriön ja Tullin tässä laissa tai vientivalvonta-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Lain perusteluissa todetaan, että pykälään ehdotettu 2 momentti on muotoiltu siten, että siinä luetelluilla viranomaisilla ei olisi ehdotonta velvollisuutta luovuttaa tietoja, vaan tietojen luovuttamisesta päättäminen jäisi tietojen luovuttavan viranomaisen harkintaan.

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnalla on läheiset liittymäkohdat työ- ja elinkeinoministeriön lakisääteisiin tehtäviin kuuluvaan ulkomaisten yritystojen seurantaan. Vastaavasti esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö saattaa tarvita kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyviä tietoja ulkomaisten yritystojen seurantaan liittyvissä tehtävissään. Tiivis yhteistyö näissä asioissa työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoministeriön välillä on hyvin tärkeää jatkossakin.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää ulkoministeriön huomiota ulkomaalaisten yritystojen seurannasta annetun lain (172/2012) 8 a §:ään, jossa säädetään työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muille viranomaisille. Säännös on tarkkarajainen ja

asiakirjan ja tietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että luovuttaminen on välttämätöntä yritystolain ja EU:n seuranta-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/452) mukaisesti ulkomaalaisten yritystojen ja sijoitusten seurannan toteuttamiseksi sekä tämän lain 3 §:ssä tarkoitetun lausunnon antamiseksi ja asiakirjaa ja tietoja käytetään vain siihen tarkoitukseen, mihin ne on luovutettu. Ehdotetun 14 §:n mukainen viranomaisten tietojen luovutus koskeva säännös on tärkeää muotoilla siten, että tietoja luovuttavalla viranomaisella ei ole ehdotonta tietojen luovutusvelvollisuutta, vaan tietojen luovuttaminen jäisi selkeästi viranomaisen tapauskohtaiseen harkintaan.

Vientivalvonnan neuvottelukunta

(5 luku, Erinäiset säännökset 22 §)

Ehdotettuun 5 lukuun sisältyisi erinäiset säännökset. Ehdotetun 22 §:n mukaan ulkoministeriön yhteydessä voisi toimia valtioneuvoston asettama vientivalvontaneuvottelukunta, jonka tehtävänä olisi edistää vientivalvontaan liittyvää yhteistyötä. Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut jäsenenä nykyisessä vientivalvonnan neuvottelukunnassa ja pitää tärkeänä, että tämä hyvä yhteistyö jatkuu jatkossakin.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

(ehdotuksen perustelut)

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää ulkoministeriön arvioitavaksi tulisiko kansallisen valvontaluettelon vaikutus työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamaan ulkomaalaisten yritystojen seurantaan huomioida. Kansallinen valvontaluettelo tulee laajentamaan ulkomaalaisten yritystojen seurannasta annetun lain soveltamisalaa puolustusteollisuusyrityksen määritelmän osalta. Lain muutosten myötä kaikki kansallisen valvontaluettelon mukaiset yritykset tulevat olemaan yritystolain mukaisia seurannan kohteita. Ehdotuksen mukaan kansallisen valvontaluettelon tuottama yritysjoukon laajennus on kuitenkin vähäinen. Alle viisi yritystä, jotka toimivat kansalliseen valvontaluetteluun kuuluvien tuotteiden viejinä. Huomioitava, että yritystolaki kattaa viejien lisäksi myös yritykset, jotka Suomessa tapahtuvassa toiminnassaan käyttävät vientivalvonnan alaista teknologiaa.

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Jan Hjelt

Teollisuusneuvos

Eeva Vahtera

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

VN/26656/2022-TEM-15

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: